

Werkplan burgerschap

Uitvoeren en evalueren

Om te monitoren of we op de goede weg zijn, gebruiken we als checklist de doelen op het gebied van houdingen, vaardigheden, kennis en inzichten die het SLO heeft opgesteld voor het schoolcurriculum.¹ Deze doelen hebben we als bijlage bij dit beleidsplan opgenomen. In de tabel hieronder zetten we doelen en activiteiten op een rij. De voortgang van deze doelen en activiteiten evalueren we tweemaal per jaar.

Doel: Onderdelen burgerschap bewust en in samenhang aanbieden				
Activiteiten:	Wie	Wanneer	Wanneer zijn we tevreden?	Benodigdheden
Schoolbrede doelen burgerschap per leerjaar opstellen en per deelschool per leerjaar vorm en inhoud geven aan de schoolbrede doelen (activiteiten).	V: schoolbrede werkgroep B: deelschoolteams V: deelschoolteams B: iedereen	2023-2025	Alle leerlingen krijgen een doorlopende leerlijn burgerschap aangereikt, ongeacht op- of afstroom.	
Doelen burgerschap opnemen in vakwerkplannen en daar waar mogelijk en wenselijk doelen taal (waaronder lezen), rekenen en/of digitale geletterdheid aan koppelen.	V: secties B: deelschoolteams	2023-2025	De doelen zijn op elkaar afgestemd.	
Doelen burgerschap koppelen aan bestaande lessen en activiteiten en daar waar mogelijk en wenselijk doelen taal (waaronder lezen), rekenen en/of digitale geletterdheid.	V en B: deelschoolteams, secties	2023-2025		
Inhoud en doelen (bijlage) burgerschap formuleren in leerlingentaal.	V: schoolbrede werkgroep B: iedereen	2023-2025	Alle leerlingen begrijpen waar het bij burgerschapsvorming om gaat. Of Alle leerlingen weten wat burgerschap en burgerschapsvorming is.	

¹ SLO Doelen burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie voor het schoolcurriculum 2019

Doel: Ontwikkelen van persoonlijke drijfveren en competenties (LOB)				
Activiteiten:	Wie	Wanneer	Wanneer zijn we tevreden?	Benodigdheden
Versterken en borgen van LOB-activiteiten en maatschappelijke stages.	V: schoolbrede werkgroep LOB	2023-2025	Alle leerlingen maken naar hun beste weten keuzes die bij hen passen.	
Op elkaar afstemmen van de systematiek en formats van de MOL-gesprekken.	B: mentoren	2023-2025		
Reflectievragen en doelen opstellen in leerlingentaal (manieren van jezelf kennen, omgaan met anderen, denken en handelen).		2023-2025		

Doel: Ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties				
Activiteit:	Wie	Wanneer	Wanneer zijn we tevreden?	Benodigdheden
Doelen burgerschapsonderwijs formuleren in leerlingentaal: 'ik kan.., ik ken.., ik ben van mening...'	V: schoolbrede werkgroep LOB B: mentoren	2023-2025	Alle leerlingen zijn zich ervan bewust dat ze onderdeel zijn van de (school)samenleving en als zodanig invloed (kunnen) hebben.	

Doel: Oefenen in een democratische en kleurrijke school(omgeving) (schoolcultuur)				
Activiteiten:	Wie	Wanneer	Wanneer zijn we tevreden?	Benodigdheden
Samenwerking tussen leerlingen onderling, tussen medewerkers en leerlingen, tussen medewerkers onderling en met ouders/verzorgers versterken en uitbouwen.	V: deelschoolteams B: leerlingen, medewerkers, ouders/verzorgers	Doorlopend proces	Er is een rijk aanbod aan burgerschapsactiviteiten dat door de verschillende partijen stelselmatig wordt geëvalueerd en bijgesteld.	
Betrokkenheid bevorderen bij de omgeving (o.a. instellingen in de buurt, plaatselijke monumenten of herdenkingen, (im)materieel erfgoed, de bibliotheek, politieke organen in de gemeente, provincie of landelijk).	V: deelschoolteams B: leerlingen, externen	Doorlopend proces		
Doelen formuleren in leerlingentaal.	V: schoolbrede werkgroep	2023-2025		

	B: mentoren, leerlingen			
--	----------------------------	--	--	--

Monitoren en bijstellen

Vanaf het schooljaar 2023-2024 worden de activiteiten uit dit plan uitgevoerd en geïmplementeerd. De coördinator houdt zicht op ontwikkelingen, formuleert samen met de werkgroep basisvaardigheden eventuele vervolgvragen, ontwikkelpunten en actiepunten en evalueert samen met deze groep het beleidsplan. Op basis van de evaluatie wordt het plan zo nodig bijgesteld.

Doel: Onderdelen burgerschap bewust en in samenhang aanbieden					
Activiteiten:	Procesbeschrijving	Bijzonderheden/ knelpunten	Conclusie(s)	Status²	Vervolg
Schoolbrede doelen burgerschap per leerjaar opstellen en per deelschool per leerjaar vorm en inhoud geven aan de schoolbrede doelen (activiteiten).					
Doelen burgerschap opnemen in vakwerkplannen en daar waar mogelijk en wenselijk doelen taal (waaronder lezen), rekenen en/of digitale geletterdheid aan koppelen.					
Doelen burgerschap koppelen aan bestaande lessen en activiteiten en daar waar mogelijk en wenselijk doelen taal (waaronder lezen), rekenen en/of digitale geletterdheid.					
Inhoud en doelen (bijlage) burgerschap formuleren in leerlingentaal.					

² Status G, B of H: Gereed, Behouden of Herzien

Doel: Ontwikkelen van persoonlijke drijfveren en competenties (LOB)					
Activiteiten:	Procesbeschrijving	Bijzonderheden/ knelpunten	Conclusie(s)	Status	Vervolg
Versterken en borgen van LOB-activiteiten en maatschappelijke stages.					
Op elkaar afstemmen van de systematiek en formats van de MOL-gesprekken.					
Reflectievragen en doelen opstellen in leerlingentaal (manieren van jezelf kennen, omgaan met anderen, denken en handelen).					

Doel: Ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties					
Activiteit:	Procesbeschrijving	Bijzonderheden/ knelpunten	Conclusie(s)	Status	Vervolg
Doelen burgerschapsonderwijs formuleren in leerlingentaal: 'ik kan.., ik ken.., ik ben van mening...'					

Doel: Oefenen in een democratische en kleurrijke (school)omgeving (schoolcultuur)					
Activiteiten:	Procesbeschrijving	Bijzonderheden/ knelpunten	Conclusie(s)	Status	Vervolg
Samenwerking tussen leerlingen onderling, tussen medewerkers en leerlingen, tussen medewerkers onderling en met ouders/verzorgers versterken en uitbouwen.					
Betrokkenheid bevorderen bij de omgeving (o.a. instellingen in de buurt, plaatselijke monumenten of herdenkingen, (im)materieel erfgoed, de bibliotheek, politieke organen in de gemeente, provincie of landelijk).					
Doelen formuleren in leerlingentaal.					

Borgen

In dit beleidsplan wordt beschreven hoe voor het thema burgerschap vorm en inhoud wordt gegeven aan de prioriteiten die zijn geformuleerd in het Strategisch Beleidsplan en uitgewerkt in het Beleidsplan Basisvaardigheden. Middels de cyclus uitvoeren en evalueren – monitoren en bijstellen – borgen leggen we hierover verantwoording af.

Zo maken we onze gezamenlijke ambitie en aanpak zichtbaar, verwoorden we wat we doen, waarom we dat doen en hoe we dit evalueren en borgen. Zo willen wij een doorlopende leerlijn burgerschap voor iedere leerling realiseren.

De secties nemen in hun vakwerkplannen doelen op met betrekking tot burgerschap in hun lessen. De secties evalueren jaarlijks de resultaten en stellen op basis daarvan hun vakwerkplan zo nodig bij.

De coördinator bespreekt de uitkomsten met de schoolleiding. Deelschoolleiders nemen de voortgang van de uitvoering op in hun periode-reviews. De directeur onderwijs bespreekt de voortgang met de deelschoolleiders en de coördinator(en), rapporteert hierover in de schoolbrede periode-review en zet eventuele vervolgacties of bijstelling van de plannen uit.

Tot slot

Door te werken zoals in dit beleidsplan is beschreven maken we onze gezamenlijke ambitie en aanpak zichtbaarder, verwoorden we wat we doen, waarom we dat doen en hoe we dit evalueren en borgen. Zo willen wij komen tot ons uiteindelijke doel, namelijk het schoolbreed realiseren van een doorlopende leerlijn burgerschapsvorming met leersituaties binnen en tussen deelscholen, binnen school en met externen. Dit om onze leerlingen toe te rusten voor een volwaardige deelname aan school en in de maatschappij.

Bijlage

Doelen burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie voor het schoolcurriculum onderbouw vo en vmbo bovenbouw

De school werkt met leerlingen aan de volgende houdingen, vaardigheden, kennis en inzichten:

	Democratie	Participatie	Identiteit
Houdingen (willen)	1. Conflicten op vreedzame wijze oplossen en de rol van gezagsdragers daarbij respecteren.	4. Betrokkenheid bij en bijdragen aan een sociaal en ruimtelijk stimulerende en aangename leef- en leeromgeving in de school en de directe omgeving.	7. Een respectvolle en serieuze dialoog met anderen aangaan.
	2. Bewustzijn ontwikkelen t.a.v. het omgaan met de verhouding tussen individuele en algemene belangen.	5. Opkomen voor een sfeer van non-discriminatie in sociale relaties.	8. Respect tonen en zich medeverantwoordelijk voelen voor de eigen ontplooiing en die van anderen.
	3. In het dagelijkse handelen opkomen voor een klimaat van respect en gelijkwaardigheid, waarin iedereen zich vrij kan uiten en veilig voelt.	6. Zich inzetten voor een maatschappelijk nut.	9. Reflecteren op de eigen opvattingen en gedragingen in relatie tot algemeen aanvaarde waarden en normen.
			10. Met anderen samenwerken ongeacht groepsidentiteit.
Vaardigheden (kunnen)	11. Standpunten uiten, toelichten en uitwisselen in discussie en dialoog.	17. Basale sociaal-communicatieve vaardigheden toepassen.	21. Zich inleven in een ander in een samenleving die zich kenmerkt door diversiteit.
	12. Bronnen kritisch gebruiken.	18. Verschillen in rollen en posities die mensen t.o.v. elkaar bekleden actief hanteren (alleen vmbo).	22. Samenwerken met anderen ongeacht sociale, etnische en/of culturele achtergronden.
	13. Veilig omgaan met sociale media.	19. Verbeteringen in klas, school of eigen leefomgeving meehelpen te organiseren en initiëren.	23. Zich inleven in situaties waarin mensen hun recht op (de ontwikkeling van) een eigen identiteit wordt ontzegd.
	14. Accepteren dat eigen opvattingen niet altijd worden gedeeld.	20. De relevantie van sociaal economische mensenrechten voor zijn eigen leven en participatie in de Nederlandse samenleving typeren en bediscussiëren.	
	15. De relevantie van democratie, rechtsstaat en mensenrechten voor zijn eigen leven beargumenteren		

	16. Zich voorstellingen maken van het leven in een land waarin mensenrechten niet worden nageleefd.		
Kennis (inzicht hebben in)	24. De basisprincipes van democratie en rechtsstaat in Nederland en Europa en de daaraan ten grondslag liggende mensenrechten.	27. Vormen van communicatie.	31. Enkele basis-kenmerken van Nederland als multiculturele en pluriforme samenleving, waaronder het recht op een eigen identiteit voor personen en groepen.
	25. De betekenis van de Nederlandse Grondwet, de UVRM(1) en het Kinderrechtenverdrag.	28. Gedeelde en verschillende rollen, taken, posities en verantwoordelijkheden van mensen op school; alleen vmbo: en in werksituaties.	32. Het belang van socialisatieprocessen bij identiteitsvorming.
	26. Enkele voorbeelden op mondiaal niveau van gevolgen van het niet naleven van klassieke en politieke rechten voor het dagelijks leven van mensen.	29. het werk van organisaties die zich de solidariteit met de medemens, zowel hier als elders, ten doel stellen.	33. Enkele voorbeelden op mondiaal niveau van gevolgen van het niet naleven van culturele rechten voor het dagelijks leven van mensen.
		30. Enkele voorbeelden op mondiaal niveau van gevolgen van het niet naleven of kunnen voldoen aan sociaal economische rechten voor het dagelijks leven van mensen.	

Doelen burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie voor het schoolcurriculum havo/vwo

De school werkt met leerlingen aan de volgende houdingen, vaardigheden, kennis en inzichten:

	Democratie	Participatie	Identiteit
Houdingen (willen)	1. Oplossingsgericht omgaan met tegengestelde belangen en opvattingen.	5. Betrokkenheid bij en bijdragen aan de kwaliteit van de sociaal menselijke omgeving en de fysiek-ruimtelijke omgeving leefbaarheid).	7. Respect tonen en zich (mede)verantwoordelijk voelen voor: a. de eigen ontplooiing b. de ontplooiing van anderen, hier en elders c. de kwaliteit van samenlevingen.
	2. Bewust omgaan met de verhouding tussen individuele en algemene belangen.	6. Opkomen voor mensen om volwaardig in hun samenleving te functioneren.	8. Kritisch reflecteren op eigen opvattingen en gedragingen in relatie tot algemeen aanvaarde waarden en normen.
	3. Opkomen voor de kernwaarden van de democratie.		9. Opkomen voor menselijke waardigheid en gelijke behandeling voor iedereen.
	4. Beseffen dat ieder mens over onvervreembare rechten beschikt.		

Vaardigheden (kunnen)	10. Informatievaardigheden toepassen.	14. Sociaal- communicatieve vaardigheden toepassen.	18. Rolnemingsvaardig-heden toepassen in een samenleving die zich kenmerkt door diversiteit.
	11. Standpunten uiten, verantwoorden, uitwisselen en bijstellen in discussie, debat en dialoog.	15. Een verbetering in de omgeving organiseren en initiëren.	19. Samenwerken met anderen ongeacht achtergronden.
	12. Kritisch omgaan met bronnen.	16. Regels en afspraken maken en uitvoeren.	
	13. De relevantie van democratie, rechtsstaat en mensenrechten voor zijn eigen leven beargumenteren.	17. Reflecteren op de notie burgerlijke ongehoorzaamheid.	
Kennis (inzicht hebben in)	20. De basisprincipes van democratie, rechtsstaat en mensenrechtenverdragen	24. Mogelijkheden van participatie in diverse samenlevingen.	27. Kenmerken van pluriforme samenlevingen, waaronder Nederland.
	21. De relatie burger - staat op het gebied van rechten en plichten.	25. Concreet gehanteerde spelregels in democratische samenlevingen.	28. Het gedachtengoed van inspirerende voorvechters voor vrijheid en rechtvaardigheid uit verschillende culturen.
	22. De rol van de Europese Unie en de Verenigde Naties.	26. Mensenrechten op het gebied van participatie en bestaanszekerheid.	29. Discussies over universaliteit van mensenrechten versus cultureel relativisme
	23. Het feit dat mensenrechten universeel en ondeelbaar zijn.		